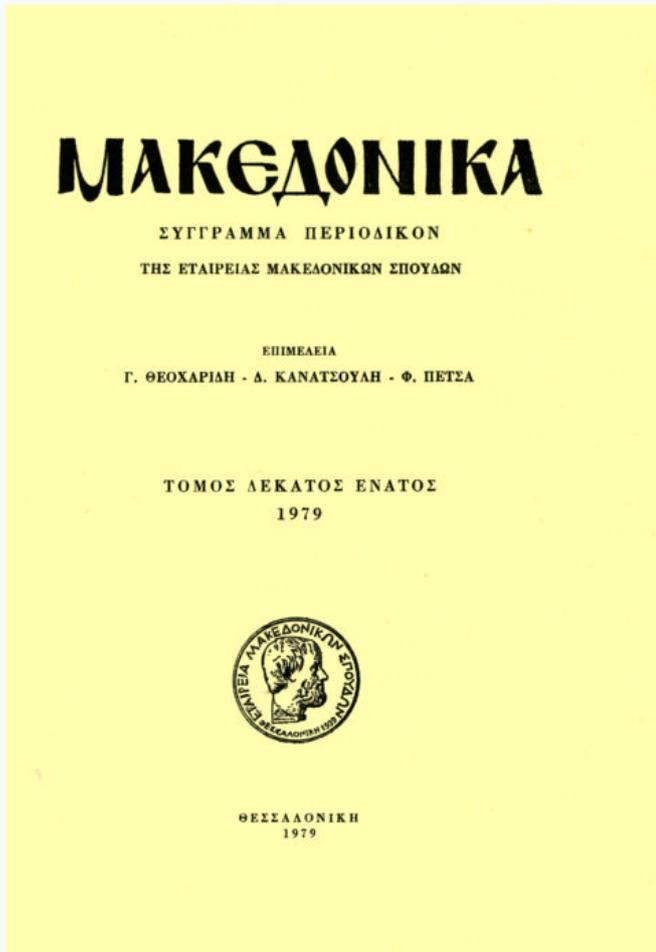


## Μακεδονικά

Τόμ. 19, Αρ. 1 (1979)



Ο Κίτρος Θεόκλητος: (Πρόσθετα βιογραφικά στοιχεία από ανέκδοτα έγγραφα του Υπουργείου Εξωτερικών)

Χρήστος Γ. Ανδρεάδης

doi: [10.12681/makedonika.469](https://doi.org/10.12681/makedonika.469)

Copyright © 2014, Χρήστος Γ. Ανδρεάδης



Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

### Βιβλιογραφική αναφορά:

Ανδρεάδης Χ. Γ. (1979). Ο Κίτρος Θεόκλητος: (Πρόσθετα βιογραφικά στοιχεία από ανέκδοτα έγγραφα του Υπουργείου Εξωτερικών). *Μακεδονικά*, 19(1), 252–258. <https://doi.org/10.12681/makedonika.469>

## Ο ΚΙΤΡΟΥΣ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

(Πρόσθετα βιογραφικά στοιχεία  
ἀπὸ ἀνέκδοτα ἔγγραφα τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν)

Ἀφορμὴ γιὰ τὴ σύνταξη τῆς ἐργασίας αὐτῆς μᾶς δίνει ἡ μελέτη τοῦ Ἀποστ. Γλαβίνα «Ἐπίσκοποι Κίτρος κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν»<sup>1</sup>, στὴν ὁποία γίνεται ἰδιαιτέρος λόγος καὶ γιὰ τὸν ἐπίσκοπο Κίτρος Θεόκλητο Παπαϊωάννου, σχετικὰ μὲ τὴ ζωὴ τοῦ ὁποίου, ὡς εἶδος βιογραφικοῦ σημειώματος, ἀναγράφονται στὴν ἀρχὴ τὰ ἑξῆς: «Κατήγετο ἐκ Ναούσης καὶ ἀπεφοίτησεν ἀπὸ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης τὸ ἔτος 1866»<sup>2</sup>. Ὅπως δὲποτε ὁ συγγραφέας τῆς μελέτης, ἔχοντας ὑπόψη τοῦ τὸ Β. Σταυρίδη, στὸ ἔργο τοῦ ὁποίου καὶ παραπέμπει μὲ τὴ σημείωση 5, ἀναγράφει ὅτι «κατήγετο ἐκ Ναούσης», ἐφόσον πραγματικὰ καὶ ὁ Β. Σταυρίδης γράφει: «Θεόκλητος Παπαϊωάννου, ἐκ Ναούσης. Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους, Πέτρας, Κίτρος»<sup>3</sup>. Τὰ στοιχεῖα ὁμως αὐτά, σχετικὰ μὲ τὴν καταγωγή του, δὲν εἶναι σωστὰ οὔτε ἀρκετά.

Στὰ Ἀρχεῖα τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν (Α.Υ.Ε.) ὑπάρχει ἔγγραφο, καθὼς φαίνεται, ἰδιόχειρο τοῦ Θεοκλήτου<sup>4</sup>, ὁ ὁποῖος ἀπαντώντας, ὅπως εἶναι φυσικὸ, σὲ ἔγγραφο τοῦ Γενικοῦ Προξενείου Θεσσαλονίκης (Γ.Π.Θ.), ποὺ ζητοῦσε διάφορα στοιχεῖα ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῆς δικαιοδοσίας του, γράφει τὰ ἑξῆς, συμπληρώνοντας τοὺς προκαθορισμένους ἀπὸ τὸ Γ.Π.Θ., τίτλους τοῦ ἐρωτηματολογίου του σὲ 7 στήλες μὲ μορφή πίνακα.

«Ὄνομα ἐπισκόπου: Θεόκλητος.

Τόπος γεννήσεως (χωρίον, ἐπαρχία, νομαρχία): Πρεμπουδίστα, χωρίον τῆς ἐπαρχίας Μογλενῶν καὶ νομαρχίας Βιτωλίων.

Ἡλικία: Ἐτῶν 60.

Σχολὴ ἐν ἣ ἐξεπαιδεύθη: Τὰ κοινὰ ἐδιδάχθην παρὰ τοῦ πατρός μου ἐν Πρεμπουδίστη, ἐν Ναούση καὶ Βερροία, ἔπειτα ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, ἀργότερον ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν. Ἐν ἔτος προτοῦ

1. «Μακεδονικά» 18(1978) 74-90.

2. Ὁ.π., σ. 89.

3. Βλ. Β. α. σ. Θ. Σ τ α υ ρ ῖ δ ο υ, Ἡ Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, 1844-1923, τ. Α', Ἀθῆναι 1970, σ. 149.

4. Ἀ(ρχεῖα) Ὑ(πουργείου) Ἐ(ξωτερικῶν) 1900, φ. Ἐκκλησιαστικά - Ἐκπαιδευτικά.

νά ἀποφοιτήσω τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐχειροτονήθην ἱεροδιάκονος ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ πανσέπτῳ ναφ τοῦ Χριστοῦ.

Προηγούμεναι ὑπηρεσίαι: Μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ὑπηρετήσα ὡς διδάσκαλος καὶ ἱεροκήρυξ ἐν Βοδενοῖς ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἀπὸ τὰ 1865-69. Ἔπειτα μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν ἐκ τοῦ Ἀθηνῶν Πανεπιστημίου ὑπηρετήσα καὶ αὐθις ὡς διευθυντῆς τῆς Ἑλληνικῆς Σχ(ολ)ῆς ἐν Βοδενοῖς ἐπὶ ἓν ἔτος, μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ ὁποίου προσεκλήθην ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ ἀνέλαβον τὴν διευθύνσιν τῆς Κεντρικῆς Σχολῆς, ἣν διηύθυνον σχεδὸν ἐπὶ τρία ἔτη. Πρὸς δὲ παρέδιδον τὰ ἱερά εἰς τὸ Γυμνάσιον ὡς καὶ εἰς τὸ ἄρτι συστάν τότε Διδασκαλεῖον διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Χαρισίου παπᾶ Μάρκου<sup>1</sup>. Τὸ 1877 Μαρτίου 5 ψηφισθεὶς ἐπίσκοπος Ἰερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὅρους ἠναγκάσθην νὰ διακόψω τὴν παράδοσιν τῶν μαθημάτων. Τὸ 1879 Μαρτίου 5 ἐψηφίσθην Πολυανῆς, ὅπου διέμεινα μέχρι τοῦ 1885 7/βρίου 27, ὁπότε ἐψηφίσθην Πέτρας καὶ ὑπηρετήσα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ μέχρι τοῦ 1896, ὁπότε καταργηθεὶς τῆς ἐπαρχίας Πέτρας καὶ τῶν μὲν ἐκεῖθεν τοῦ Ὀλύμπου χωρίων ἐκχωρηθέντων τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐλασσῶνος, τῶν δὲ ἐντεῦθεν προσαρτηθέντων τῇ ἐπαρχίᾳ Κίτρος, ἐψηφίσθην καὶ ἐγενόμην Κίτρος τῇ 23 Αὐγούστου 1896, ὅπου καὶ διαμένω μέχρι δεῦρο.

Παρατηρήσεις: Ἀνεξαρτήτως πάντως τῆς θελήσεώς μου ἐβράδυνα νὰ ἀποστείλω τὰς αἰτηθείσας πληροφορίες, ἐφ' ᾧ καὶ ζητῶ συγγνώμην.

Ἐν Αἰκατερίνῃ τῇ 8 Μαΐου 1900

Ὁ Κ.Θ.».

Μὲ βάση τὸ ἰδιόχειρο ἔγγραφο τοῦ Θεοκλήτου τὸ Γ.Π.Θ. κατάρτισε τὸ δικό του πίνακα, χωρισμένο σὲ 8 στήλες, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται στὸ Θεόκλητο καὶ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Πίναξ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Γενικοῦ Προξενείου Θεσσαλονίκης μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Μητρόπολις ἢ Ἐπισκοπὴ: Ἐπισκοπὴ Κίτρος, ἔδρα: Κατερίνη.

Ὄνομα μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου: Ἐπίσκοπος Θεόκλητος.

Ἡλικία: 60.

Τόπος γεννήσεως. Πόλις ἢ χωρίον: Πρεπόδιστα. Ἐπαρχία: Μογλενῶν. Νομαρχία: Βιτωλίων.

1. Πρόκειται γιὰ τὸ Χαρίσιο Παπαμάρκου (1844-1906), ἐξαιρετο παιδαγωγὸ ἀπὸ τὸ Βελβενδὸ τῆς Κοζάνης, ποὺ διηύθυνε τὸ Διδασκαλεῖο Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸ σχολικὸ ἔτος 1874/75 ὡς τὸ 1882, φημισμένο γιὰ τίς μεταρρυθμιστικὰς του ἰδέας καὶ πρῶτο συντάκτη τῆς χώρας μας μελετημένων ἐκπαιδευτικῶν νομοσχεδίων, ποὺ θεμελιώνουν—ἀκόμη καὶ τώρα—γιὰ τίς σωστὲς του παρατηρήσεις τὴ δημοτικὴν μας ἐκπαίδευσιν, ἰδιαίτερα μάλιστα γιὰ τὸν τρόπο κρίσεως τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων.

Προηγούμεναι ὑπηρεσίαι: Ἐσπούδασε ἐν Πρεμποδίστη, Νιαούση καὶ Βερροία.

1865 Ἱεροδιάκονος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἐν Γαλιαῖ.

1865-1869 Διδάσκαλος ἐν ΒοδENOΪΣ.

1869-1873 Φοιτητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.

1873-1874 Διδάσκαλος ἐν ΒοδENOΪΣ.

1874-1877 Διευθυντὴς τῆς ἐν Θεσ/νίκῃ Ἀστικῆς Σχολῆς.

1877-1879 Ἐπίσκοπος ἹερISSOY καὶ Ἀγίου Ὁρους.

1879-1885 Ἐπίσκοπος Πολυανῆς.

1885-1896 Ἐπίσκοπος Πέτρας.

1896 Αὐγούστου 23 Ἐπίσκοπος Κίτρους.

Παρατηρήσεις.

Ἐξετάζοντας καὶ τὰ δύο ἐγγραφα, τόσο τὸ ἰδιόχειρο τοῦ Θεοκλήτου ὅσο καὶ τοῦ Γ.Π.Θ., παρατηροῦμε τὰ ἐξῆς:

1. Δὲν εἶναι σωστὸ ὅτι ὁ Θεοκλήτος γεννήθηκε στὴ Νάουσα, ὅπως ἀναφέρεται στὴν ἐργασία τοῦ Ἀ. Γλαβίνα<sup>1</sup>, ἀλλὰ στὴν Πρεμπόδιστα τῆς Καρατζόβας (Ἀλμωπίας). Πρόκειται γιὰ τὸ σημερινὸ χωριὸ Σωσάνδρα τῆς ἐπαρχίας Ἀλμωπίας, τὸ ὁποῖο διοικητικῶς ὑπαγόταν στὸν καζά (ὑποδιοίκηση) Βοδενῶν μὲ ἔδρα τὰ Βοδενά (Ἔδεσσα) καὶ ἐκκλησιαστικῶς στὴ Μη-

1. Δὲν ξέρομε ποῦ στηρίχθηκε ὁ Β. Σταυρίδης, στὸν ὁποῖο παραπέμπει ὁ Ἀ. Γλαβίνας. Πιθανὸν νὰ στηρίχθηκε στὰ ἀρχεῖα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, τὰ ὁποῖα ὅμως, ὅπως ἀποδειχνόμαστε ἐδῶ, φαίνεται πὼς δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἐνημερωμένα ἢ ἀναγράφουν γενικῆς μόνο ἐνδείξεις τοῦ τόπου καταγωγῆς, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ εἶναι ἐλλιπεῖς. Τὴν ἴδια παράλειψη βλέπουμε καὶ στίς ἐργασίες τῶν: Ἀ. Θ. Ἀγγελοπούλου, Ἡ συμβολὴ τῆς Ἐπισκοπῆς Πέτρας εἰς τὰ ἔθνη καὶ ἐκπαιδευτικὰ προβλήματα τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς περιοχῆς Ὀλύμπου (1890-1896), «Μακεδονικά» 14(1974) 64, σμμ. 1 καὶ τοῦ ἰδίου, Ἡ ἐπισκοπικὴ σύνοδος τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ ἡ ἡμερασία αὐτῆς σήμερον, «Θεολογία» 48(1977) 817, σμμ. 72, ὅπου ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς: «Ὁ ἀπὸ ἹερISSOY καὶ Ἀγίου Ὁρους καὶ Πέτρας Κίτρους Θεοκλήτος Παπαϊωάννου ἐκ Ναούσης «καθὼς καὶ Β. Ἀτέση, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος» τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, 1974, 463, ὅπου ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς: «Θεοκλήτος Β', Παπαϊωάννου ὁ ἀπὸ Πέτρας (1896-1904)» χωρὶς ἄλλες λεπτομέρειες καὶ «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος» 1975, 545, ὅπου ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς: «Θεοκλήτος Παπαϊωάννου ὁ ἀπὸ Πέτρας 1896-1904 παρατηθεῖν» μὲ παραπομπὴ στὸ ἔργο τοῦ Χρυσ. Μπούα, Ἐκκλησίας Κων/πόλεως Ἐπισκοπικὰ πινακίδια (1800-1965). 1. Ὀνομαστικὸς κατάλογος ἐπισκόπων, Ἐν Ἀθῆναις 1965, σ. 44, ὅπου ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς: «Θεοκλήτος Παπαϊωάννου ἀρχ. 21 Ἰουλίου 1853 Κίτρους, Μαρτ. 1879 Πολυανῆς, Σεπτεμβρ. 1885 Πέτρας, Σεπτεμβρ. 1896 Κίτρους, Φεβρ. 1904 παρητήθη, 1907 ἐκοιμήθη» καὶ στὴ συνέχεια: «Φρονῶν ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ Θεοκλήτος Α' τοῦ 1856 καὶ ἄλλος ὁ συνώνυμος τοῦ τοῦ 1896».

τρόπολη Μογλενῶν<sup>1</sup>, με ἔδρα μητροπολίτη τῆ Φλώρινα. Τὸ χωριὸ ἀναφέρεται καὶ ὡς Πρεμπόδιστα, Πρεμπόδιστα, Πριβάδιστα, Πρεμπατίστα κ.λ.

Ἐποὺ τὸ 1900 ὁ Θεόκλητος γράφει πὼς εἶναι 60 ἐτῶν, συμπεραίνουμε ὅτι γεννήθηκε τὸ 1840 καὶ ἐπομένως, ἀφοῦ σὰν μικρὸ παιδί (μαθητῆς) ἔμαθε, ὅπως λέει, τὰ «κοινὰ», δηλ. τὰ βασικὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἀπὸ τὸν πατέρα του, αὐτὸ σημαίνει ὅτι στὴν Πρεμπόδιστα διδάσκονταν τὰ ἑλληνικὰ καὶ πρέπει νὰ ὑπῆρχε ἐκεῖ σχολεῖο ἑλληνικὸ<sup>2</sup> ἤδη πρὶν ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἂν βέβαια ὑποθέσουμε ὅτι ὁ πατέρας του, τουλάχιστον ὅταν γεννήθηκε αὐτός, ἦταν 20 χρονῶν, γιὰ νὰ μὴν ποῦμε καὶ παραπάνω.

2. Μαθαίνουμε ἐπίσης γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ ἱεράρχη νέα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀναφέρονται στὴ μελέτη τοῦ Ἄ. Γλαβίνα<sup>3</sup>. Ἐτσι, τὰ στοιχεῖα αὐτὰ μᾶς πληροφοροῦν ὅτι:

α) ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Πρεμπόδιστα βασικὲς σπουδὲς ἔκανε καὶ στὴ Νάουσα καὶ τὴ Βέροια,

β) τὸ 1865, ἕνα χρόνο προτοῦ ἀποφοιτήσει ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, χειροτονήθηκε ἱεροδιάκονος στὴν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, στὸ Γαλατὰ τῆς Κων/πόλεως.

γ) κατὰ τὰ σχολ. ἔτη 1865/66-1868/69 ὑπηρέτησε ὡς δάσκαλος καὶ ἱεροκήρυκας στὰ Βοδενά.

1. Μὲ τὸν ὄρο Μογλενᾶ ἐννοοῦμε τὴ μεγάλη ἐκεῖνη ἐκκλησιαστικὴ ἐπαρχία ποῦ, συνεχίζοντας νὰ διατηρεῖται ἀπὸ τὴ βυζαντινὴ ἀκόμη περίοδο ὡς ἐπισκοπὴ, τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὑπάγονταν διοικητικὰ σὲ δύο μεγάλους νομοὺς (βιλαέτια), τὸν Βιτωλίων (Μοναστηρίου) καὶ Θεσ/νίκης, με 6 ὑποδιοικήσεις (καζάδες)—τῆς Φλωρίνης, Καστοριάς, Καϊλαρίων, Βοδενῶν, Γεντισῶν καὶ Γευγελῆς—, χωριὰ τῶν ὁποίων ἐκκλησιαστικῶς ἀνήκαν στὴ Μητρόπολη Μογλενῶν. Στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας ἀπὸ τοὺς Τούρκους παίρνει τὴν ὀνομασία Καρτζόβα, χωρὸ γεωγραφικὰ καὶ διοικητικὰ περιορισμένο σὲ σύγκριση μὲ τὴ βυζαντινὴ περίοδο καὶ ταυτισμένο μὲ τὰ ὄρια τῆς σημερινῆς Ἀλμωπίας, ἐνῶ ἀπὸ θρησκευτικὴ ἄποψη εἶχε, ὅπως τονίσαμε καὶ παραπάνω, εὐρύτερη ἔννοια. (Βλ. καὶ Χ ρ. Γ. Ἄ ν δ ρ ε ἄ δ ο υ, "Ἀλμωπες καὶ Ἀλμωπία, «Πλάτων» 1964, 320-321).

2. Γενικὰ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἑλληνικῶν σχολείων στὴ Μακεδονία βλ. Σ τ. Π α π α δ ο π ο ὑ λ ο υ, Ἐκπαιδευτικὴ καὶ κοινωνικὴ δραστηριότητα τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸν τελευταῖο αἰῶνα τῆς τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη 1970, καὶ εἰδικότερα γιὰ τὸν καζὰ Βοδενῶν στίς σ. 80-84, ὅπου ὅμως γιὰ τὴν Πρεμπόδιστα (Σωσάνδρα) δὲν ἀναφέρονται λεπτομέρειες. Ἄπλως ἀναφέρεται ὅτι «σύμφωνα μὲ τοὺς χάρτες τῶν χριστιανικῶν σχολείων τῆς ἐποχῆς, στίς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μας λειτουργοῦσαν ἑλληνικὰ σχολεῖα σὲ 21 χωριὰ τοῦ καζὰ καὶ συγκεκριμένα στὰ ἐξῆς: ... Πρεμπόδιστα (Σωσάνδρα)...». Λεπτομέρειες γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ σχολείου τῆς Πρεμπόδιστας, ἀλλὰ μόνο γιὰ τὰ σχολικὰ ἔτη 1898-99 καὶ 1899-1900, βλ. στὸ περιοδ. «Ἐδεσσαϊκὰ Χρονικά», τεύχ. 4, 1973, 18, ὅπου ἄρθρο σχετικὸ μὲ τὴν ταideia στὸν καζὰ Βοδενῶν ἀπὸ τὸν Κ. Γ. Σ τ α λ ἰ δ η.

3. Φυσικὸ εἶναι καὶ τὰ νέα αὐτὰ στοιχεῖα νὰ μὴν ἀναφέρονται ἀπὸ ὄσους ἀσχολήθηκαν μὲ τὸν ἐπίσκοπο Θεόκλητο, ἐφόσον παραπέμπουν βασικὰ καὶ μόνο στὸ Β. Σταυρίδη καὶ ἀγνοοῦν τὰ ἔγγραφα τῶν Α.Υ.Ε. (Ἄθ. Ἀρχιεπίσκοπος, Β. Ἀτέσης καὶ Χρυσ. Μπούας).

δ) ἀπὸ τὸ 1869 ὡς τὸ 1873 φοίτησε στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν ὡς φοιτητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

ε) τὸ ἐπόμενο σχολ. ἔτος 1873/74 ὑπηρετήσε καὶ πάλι ὡς δάσκαλος στὰ Βοδενά καὶ

στ) τὰ ἐπόμενα σχολ. ἔτη 1874/75 ὡς 1876/77 ἦταν διευθυντῆς τῆς Κεντρικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης (Ἀστικῆς), παραδίδοντας καὶ τὰ θρησκευτικὰ τόσο στὸ Γυμνάσιο ὅσο καὶ στὸ Διδασκαλεῖο Θεσ/νίκης, πού τὸ διηύθυνε ὁ παιδαγωγὸς Χαρίσιος Παπαμάρκου.

3. Σχετικὰ μὲ τὸ ἀξίωμα του ὡς ἐπισκόπου καὶ τὶς διαδοχικὲς μετακινήσεις του παρατηροῦμε τὰ ἑξῆς:

α) Στὴν ἀρχὴ τοποθετήθηκε στὴν Ἐπισκοπὴ Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους ἀπὸ 5 Μαρτίου 1877 ὡς 5 Μαρτίου 1879,

β) στὴ συνέχεια τοποθετήθηκε στὴν Ἐπισκοπὴ Πολυανῆς ἀπὸ 5 Μαρτίου 1879 ὡς 27 Σεπτεμβρίου 1885 καὶ

γ) τέλος ἀπὸ τὶς 27 Σεπτεμβρίου 1885 ὡς τὶς 23 Αὐγούστου 1896 ὑπηρετήσε στὴν Ἐπισκοπὴ Πέτρας, γιὰ νὰ διορισθεῖ τὴν τελευταία αὐτῆ ἡμερομηνία ἐπίσκοπος Κίτρους<sup>1</sup>, ἐπειδὴ ἡ Ἐπισκοπὴ Πέτρας διαλύθηκε<sup>2</sup> γιὰ λόγους διοικητικούς, ὥστε τὰ χωριά πού βρίσκονται πρὸς τὰ Ν τοῦ Ὀλύμπου νὰ ὑπαχθοῦν στὴν ἐπαρχία Ἐλασσόνας καὶ τὰ ὑπόλοιπα πρὸς τὰ Β στὴν ἐπαρχία Κίτρους μὲ ἔδρα τὴν Κατερίνη<sup>3</sup>.

Γιὰ τὰ ὑπόλοιπα στοιχεῖα τῆς ζωῆς τοῦ Θεοκλήτου, τὰ σχετικὰ μὲ τὴν παραμονή του στὴν Ἐπισκοπὴ Κίτρους ὡς τὸ 1904, ὁπότε καὶ παραιτήθηκε<sup>4</sup>, δὲν ἔχουμε περισσότερες πληροφορίες ἀπὸ ὅσες ἀναφέρει ὁ Ἀ. Γλαβίνας<sup>5</sup>. Τὸ μόνο νέο στοιχεῖο, πού ἔχουμε, εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ Χρυσ. Μπούα<sup>6</sup> γιὰ τὸ θάνατό του τὸ 1907 μὲ τὶς λέξεις «...1907 ἐκοιμήθη».

Κρίνοντας τελικὰ ὅσα στοιχεῖα ἔχουμε ὡς τώρα γιὰ τὸ Θεόκλητο, ἰδιαίτερα πρέπει νὰ προσέξουμε τὴν παρατήρηση τοῦ Β. Ἀτέση, πρώην μητροπολίτη Λήμνου, ὁ ὁποῖος γράφει<sup>7</sup>: «Φρονῶ ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ Θεόκλητος Α' τοῦ 1856 καὶ ἄλλος ὁ συνώνυμός του τοῦ 1896», ὑπονοώντας ὅτι ὑπάρχουν δύο

1. Γιὰ τὴν ἐκλογή του ὡς ἐπισκόπου Κίτρους βλ. τὴν παρσομπιὴ τοῦ Ἀ. Γλαβίνα μὲ ἀριθ. 7 στὰ «Μακεδονικά» 18(1978) 89, καθὼς καὶ τὸ περιοδ. «Θεολογία» 48(1977) 819, ὅπου τὸ «εὐχαριστήριον μῆνυμα ἐπὶ τῆ ἐκλογῆ του».

2. Γιὰ τὴν κατάργηση τῆς Ἐπισκοπῆς Πέτρας βλ. Ἄ Θ. Ἀγγελοπούλου, ὁ.π. σημ. 8, α1, σ. 73-83.

3. Στὸ βιογραφικὸ σημείωμα τοῦ Θεοκλήτου ἡ Κατερίνη ἀναγράφεται ὡς Αἰκατερίνη.

4. Τὸ κείμενο τῆς παρατήρησός του μπορεῖ νὰ τὸ δεῖ κανεὶς στὸ περιοδ. «Θεολογία» 48(1977) 820.

5. Βλ. Ἀ. Γλαβίνα, ὁ.π., σ. 89.

6. Βλ. τὴ σημ. 8 β2.

7. Βλ. τὶς σημ. 8 β1 καὶ β2.

Θεόκλητοι σχετικά μ' αὐτοὺς ποὺ ἀναφέρει ὁ Χρυσ. Μπούας. Πραγματικά ἡ παρατήρησή του εἶναι σωστή. Ὅπωςδὴποτε ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα ἐγγραφα ποὺ παρουσιάζουμε σήμερα φαίνεται ὅτι ὁ Θεόκλητος, στὸν ὁποῖο ἀναφερόμαστε, εἶναι ὁ Β', γιὰτι εἶναι ἀδύνατο, ἀφοῦ γεννήθηκε τὸ 1840, νὰ βρισκόταν μὲ ἀξίωμα στὴν Ἐπισκοπὴ Κίτρος τὸ 1853, δηλ. σὲ ἡλικία 13 ἐτῶν. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι στὸ ἔργο τοῦ Χρυσ. Μπούα, στὸν ὁποῖο παραπέμπει ὁ Β. Ἀτέσης, ἔγινε κάποια σύγχυση. Τὸ περίεργο ὅμως εἶναι ὅτι ὁ ἴδιος Β. Ἀτέσης σὲ πρόσφατη ἐργασία του<sup>1</sup> γράφει καὶ πάλι τὰ ἴδια «Θεόκλητος Παπαϊωάννου ὁ ἀπὸ Πέτρας 1896-1904 παραιτηθεὶς», χωρὶς νὰ ἐπιμένει στὴν παλιά του διαπίστωση, ἂν δηλ. πρόκειται γιὰ τὸ Θεόκλητο Β'. Μήπως ἡ διαπίστωσή του, ποὺ εἶναι σωστή, κλονίστηκε ἀπὸ ἔλλειψη στοιχείων; Καὶ ὅμως σωστά τὸ εἶχε μαντέψει. Ἡ δημοσίευση τῶν σημερινῶν ἀνέκδοτων ἐγγράφων ἀποκαλύπτει ὅτι εἶχε δίκιο καὶ ὅτι ὁ Θεόκλητος, στὸν ὁποῖο ἀναφερόμαστε, εἶναι ὁ Β' (1896-1904). Αὐτὸ ἀποκαλύπτεται καὶ ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ Ἄ. Γλαβίνα, ὁ ὁποῖος στὸ πρόσφατο ἄρθρο του<sup>2</sup> ἀναφέρεται σὲ δύο Θεόκλητους, ἕνα στὴ σ. 84 καὶ ἄλλο στὴ σ. 89, χωρὶς ὅμως νὰ τοὺς διακρίνει σὲ Α' καὶ Β'. Πρέπει νὰ δεχτοῦμε λοιπὸν ὅτι ὁ Β. Ἀτέσης, στηριζόμενος μονάχα στὴ μαρτυρία τοῦ Χρυσ. Μπούα καὶ δημοσιεύοντας ὅσα πρόσφατα ἔγραψε<sup>3</sup>, ἄγνοοῦσε τὴ μελέτη τοῦ Ἄ. Γλαβίνα, ποὺ σχεδὸν δημοσιεύτηκε ταυτόχρονα μὲ τὴ δική του—ἔτος δημοσίευσέως καὶ τῶν δύο μελετῶν τὸ 1978—, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ κλονιστεῖ στὴν ἀρχικὴ του διαπίστωση, ποὺ ἀναντίρρητα ἦταν σωστή.

Ἀθήνα

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

1. Β. Ἀτέσης, Βραχέα τινὰ περὶ ἀρχιερέων τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας καὶ ἐπισημειώσεις εἰς ἐπισκοπικούς αὐτῆς καταλόγους, «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος», 1978, 68.

2. Ὁ.π., βλ. τὴ σημ. 1.

3. Ὁ.π., βλ. τὴ σημ. 19.

## RÉSUMÉ

Christos Andréadès, L' évêque de Kitros Théoklétoç.

L'auteur publie un document inédit, qui donne des nouveaux renseignements sur la vie de Théoklétoç, évêque de Kitros (1896-1904), originaire de Prébodista et pas de Naoussa.